

PANUN pakinoita

Kyösti Haataja kannettiin kaluston rauhaan, hiljaisuudessa kannettiin kesäauringin paistaessa ja railakkaan merituulen puhaltaessa. Sinne laskettiin vanhan puolen multiin, läheile kiviäitaa, jonka yli samoilla tie-noilla kurkoittuu näkyviin Teuvo Pakkalan jyrkevä muistopääsi. Siihen päättyi, ruskeahiekka-kaisen kuopan reunalle, erään kuuluisan kakaravaaralaisen merimiehenpojan maallinen vaellus. . .

»Kun minä pienenä poikana siellä Oulun Kakaravaaralla. . .»

Kuinkahan monta meitä onkaan, jotka muistavat nämä Kuppen sanat, sillä juuri näillä sanoilla saattoi alkaa hänen puheenvuoronsa tai juuri nämä sanat saattoivat olla jonkun tärkeän puheenvuoron käännekohta, kulminaatiopiste. Näin saattoi tapahtua — tai sanotaan suoraan, että tapahtui mitä moninaisimmissa tilaisuuksissa Oulussa ja Helsingissä ja varmaan jonkun kerran melkein jokaisessa pohjoissuomalaisessa pitäjässä epävirallisen tai virallisen pitopöydän ääressä. Mutta ennen kaikkea näistä sanoista muistuu monelle mieleen Helsingin Ostrobotnia ja Pohjois-Pohjalainen Osakunta. Osakunta oli tälle melkein yliluonnollisen energiselle ystäväillemme Kupe Haatajalle todella kuin toinen koti, mutta niinpä hän ehti olla PPO:n inspektorina kahdessa eri vaiheessa, ensin vuodet 1931-34, sitten toisen kerran sotien jälkeen. Minun kohdalleni hänen inspi-kautensa ei sattunut, mutta onhan tuota osakuntaa ja Botniaa tullut seurattua vuodesta toiseen ja niin on yhdessä ja toisessa asiassa eiköpä aivan harvoinkaan juuri Kyösti Haatajan persoonana tai mielipide liittynyt kulloinkin esillä olleeseen kysymykseen. Ennen sotia ja sotien jälkeen oli Kupe Haataja helsinkiläisenä suurten näköalojen suomalainen — toisaalta, toisaalta nimenomaan suurten näköalojen oululais-pohjois-pohjalais-pohjoissuomalainen. Useimmissa päivänpolttavissa yhteiskunnallisissa, taloudellisissa ja poliittisissa kysymyksissä hänellä oli oma kantansa, jota hän ei kätkenyt vakan alle. Pelkkiä ystäviä tällaisella suoraselitteisyydellä tietystikään ei saavuteta, senhän jokainen tietää. Mutta Kyösti Haataja oli mies sanojensa takana.

Paitsi avojalkaisena oululaisena, jonka mieli aina pysyi kotikaupungin asioille lämpimänä niinkuin se lämpeä niistä vanhoista kakaravaaralaismuistotakista, oli professori Haataja pohjois-pohjalaisen inspektoriksi sopiva mies muunkin esivalmenuksensa puolesta. Vuosikausia kiersi hän maanmittarina silloista laajaa Oulun lääniä, erikoisesti nykyisen Lapin läänin alueella. Hän tunsi Tornionlaaksot ja Kemijärvet, Inarit ja Utsjoet ja hän oli suorittanut maantieteellisiä kartoituksia Lapin tuntureilla. Loputtomasti hänellä oli vakavaa niinkuin hauskaakin kerrottavaa näiltä matkoilta, jotka tapahtuivat

vuosisadan alun vielä varsin monessa tapauksessa takapajuisissa olosuhteissa. Kun hän nyt myöhemmin, hopeata hiuksissaan, matkusteli samoja taipaleita, teki hän vertailuja ja rinnastuksia ja johtopäätöksiä ja kaikki tämä sai hänet täysin vakuuttuneeksi siitä, että Pohjois-Suomen aika nyt on tullut. Kehityksen ratas on pyörähtänyt täyden kierroksen ja nyt, nyt on iskettävä Pohjois-Suomen puolesta. Sen Kupe Haataja teki. Hänestä tuli esimerkiksi Pohjois-Suomen yliopistoasian näkyvä ja vaikutusvaltainen asianajaja pääkaupunkiin. Hän puhui ja hän kirjoitti, hän kävi kotikaupungissaan epävirallisesti ja virallisesti, otti vastaan esitelmöntikutsuja ja piti puolivirallisia pöytäpuheita tai kävi epävirallista tupakkaturinaa asiasta ja nimenomaan asiasta. Tämän pohjoissuomalaisen linjankaan takia eivät aivan kaikki Helsingissä ja etelässä tykänneet Kupe Haatajasta, mutta tällaisia seurauksia ainakaan asianomainen itse ei ajatellut. Pohjois-Suomen yliopisto oli hänen kuningasajatukseensa, Oulusta yliopistokaupunki. Ja Kupe Haatajasta sen kansleri, olisi hyvin moni ollut valmis jatka-

Maan nyt tämä voimakas henki, luova persoonallisuus ja taisteleva kansalainen on poissa, tuolla omalla maapalstallaan Kakaravaaran kuulun kirjailijan välittömässä naapuruuudessa, sanalla sanoen kotona. Vahinko jos hän ei ehtinyt nähdä viikko sitten esitettyä ja viikon sisällä ratkaistavaa Alvar Aallon suurisuuntaista ja kokonaisratkaisuna suorastaan nerokasta Oulun yliopistoaluesuunnitelmaa. Minusta vain tuntuu, että se olisi voinut olla hyvää mieltä luomassa, kun lopullista lähtöäkin piti valmistella, piti, vaikka kuinka tuntui, että työtä vielä oli. Ja miestä olisi vielä myös tarvittu mitä moninaisimmissa tehtävissä, myös nuvojoana, asiantuntijana jne. Mutta ehkä on väärin näin ajatella. Toinen vanha oululaisystävä Toivo Kajaava, eläkerovasti ja Oulunsalon pappilan väliaikainen isäntä, joka niin monella vaikealla hetkellä on joutunut sanomaan suorastaan -ratkaisevan -sanana, oli löytänyt — olisiko sanottava: saanut johdatuksen löytää — oikeat sanat Raamatusta, kun hän aloitti: »Ja Abraham vaipui kuolemaan korkeassa iässä, vanhana ja elämästä kyllänsä saaneena ja tuli otetuksi heimonsa tykö.»

Kyösti Haatajasta tullaan vielä monet kerrat puhumaan ja ennen kaikkea hänen puheita ja kannanottojaan, asiantuntijalausuntojaan jne. tullaan moineen kertaan vetämään esille, ei varmaan vähiten korkeakoulukysymyksissä, kun halutaan asiallisesti pitää kaukaisen pohjan puolta.

P a n u